

גליונות לעיון בפרשת השבוע

מיוסד על ידי נחמה ליבוביץ

שנה ששית

ד"ר יצחק שניידרמאן
הסדרות נשי מורחב באמריקה

כ"ה ח - כ"ד . היובל

בהר (תש"ז)

(הערה: לסעם מצות שמירה (כ"ה א-ז) עיון גליון בהר-בחוקותי תש"ה, שגליונונו הוא המסכן. אחרי למדן את דברי הרב קוק על השמירה המובאים שם יקל עליך להבין את דבריו בגליון זה.)

א. מהו פירוש המלה "יובל" לסי רש"י - רמב"ן י" ד"ה יובל הוא הגא נימוקים לסתי הדעות!

ב. טאלות ודיוקים ברש"י:

- 1) ס ד"ה והעברת
 - 2) י"ד " וכי תמכרו
 - 3) י"ד " אל תונו
 - 4) כ"ג " כי לי הארץ
- מה קשה לו?
מה ההבדל בנחום הפסוק מבחינה תחבירית בין הפסוק ובין הדרש? העתק את הפסוק בסימני פסוק לפי מדרשו. מנין לחז"ל שהמדרש ראשונה הוא באונאת ממון ובשניה באונאת דברים ולא להפך?
מה ראה רש"י להפך את נסוחו החיובי של הפסוק "כי לי" לנסוח שלילי "סאינה שלך"?

ג. לסעם מצות היובל.

הנרי ג'ורג' (חכם כלכלה אמריקני, נוצרי, 1839-1897) מתוך ספרו "מטה המחוקק": נתגלה למטה שהגורם האמתי לסעבוד המוניס במצרים הוא הגורם לסעבוד המוניס בכל מקום והוא: בעלותם של יחידים מעטים על הקרקע, על אותו הקרקע שממנו ועליו צריכה האומה כולה לחיות ולהתפרנס. וכל מקום שחרכוס הקרקע נהפך לקנין פרטי מוחלט, - שם מתחלק העם בהכרח לשני מעמדות, לעשירים מאד ולעניים מאד, שם העבודה נהפכת לעבדות, המעטים נהפכים לאדוני הרבים, - ויהא מה שיחא המסטר המוניס במקום - שם תשתלטה השחיתות והטפלות - ותהא מה שיהא הדת הסלמה במקום. ובראית הנוול של פילוסוף ומדינאי המחוקק לא לשעה אלא לדורות, בקט מטה למנוע תקלה זו, ככל תורת מטה מדובר באדמה כבמחנת הבורא לכל בוראיו - ואף איס אינו רשאי לקחתה לו במונופולין. אין הכתוב מדבר "בארץ שרכשת לך - אתה" "הארץ אשר כבשת לך" אלא "הארץ אשר ה' אלוךך נתן לך" (דברים כ"ו א', כ"ז ב') ועל ידי תורתו ומצוותיו בקט לקדם את פני הרעה אשר הפכה את התרבויות העתיקות למסערי עריצות, - הרעה אשר הטבה בנפילת רומי, אשר גרמה לסעבוד האכרים בפולניה, אשר גרמה לעניה של אירלנד, הרעה, אשר היא הגורמת לצפיפותן של מחספות שלמות בחדר אחד בעיר זו, והיא הגורמת למלא את המדינות שמעבר לאוקיינוס לנוודים מחוסרי גג. מטה דאג לך רק לחלוקת הקרקע כסוה בין בני העם ולטיוב הקרקע על ידי סנת השמירה - אלא גם לחלוקה מחדש של הקרקע בסנת החמשים של ידי מצות היובל - כדי למנוע בדרך זו את אפשרות המונופוליציה.

הרב א.י. קוק זצ"ל. בחקירתו לספרו "שבת הארץ": "וספרת לך שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים, והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה... מצינו החיים של היובל... הולך ומתעלה הרוח עד שנצבר כח גדול ועצום, שיש בו די אונים לא רק לגלות את הסוב סיינו במזמן באוצר חיי האומה, (שיש בו לא רק) לסמור את צביון החיים כמדתה של השמירה, כי אם גם לזר את המעשקים והקלקולים של העבר ולהעמיד את מצב חיי האומה על פי הדיתה המקורית, להשיבם לימי העלומים בנעננות מסעה... "והעברת סופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפורים תעבירו טוף בכל ארצם". רוח אל עליון של הסליחה הכללית הופגשת את כל יחיד בכל יום הכפורים, מתעלה כאן בקדושת היובל בצביון כללי, בהתלבש האומה ברוח סליחה. ותשובה ליסר את כל עוותי העבר. "וקראתם דרור לארץ לכל יושביה". "מראש השנה עד יום הכפורים לא היו עבדים נפסדים לבתייהם ולא מסעעבדים לאדוניהם, אלא ואכלין ושותין ושמחין ועסרותיהן כראסיהן. כיון שהגיע יום הכפורים תקעו בית דין בסופר - נפסדו עבדים לבתייהם, וסדות חוזרות לבעליהם". (מס' ראש השנה). אין הדרור הזה פורץ כהר - פרצים, כי אם נמשך וחולך הוא מן הקודש העליון; איננו יוצא בתור יוצא דופן מתוך המעגל החברתי המסודר, כי מוכו ומעצמותו הוא נובע מתוך סדר החיים של התקופות הקצרות הקדומות, (הסמיכות), עד הגיעו לידי מידתו זו... בתקון העוותים של העבר. אם ירדו יחידים מהאומה ממדרגת החיים המלאים אור קדס וחפש ויעשו לעבדים נסכחם את ערכם האצילי "ואזן ססמעה על הר סיני "כי לי בני ישראל עבדים" - עבדי הם ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו" (ע' רש"י סמות כ"א ו' ד"ה יורע אדוניו החל מן אמר ר' יוחנן בן זכאי...), הנה באה השבת הכבוד האיסוי והרעות, מתוך זרם חיים של קדושת עליון הסופע מן המקור היותר עליון סממנו האומה יונקת את אור נשמתה, - ודרור נקרא בארץ לכל יושביה. ולעומת אי-סויון-המסקל של מצב הרכוס הקרקעי, שהוא בא מרסיון ידים ורוח מכל חסאות האדם, המכסילות את כחו, עד שהוא יורד מנחלת אבותיו, - באה השבת המתאמת כפי ערכה של האומה בראסית מסעה ברכוס היסודי הזה לאותם אשר תפידה עליהם תגרת חיים ותענות את מסקלם, "בשנת היובל הזאת תשוב איס אל אחוזתו".

1. במה מסכימה דעת הכלכלן הנוצרי עם דעת הרב זצ"ל?
2. התוכל להסביר מהו ההבדל העקרוני סביניהם?